

FÖRORD ETT

Anna Carlson, ordförande i Teaterförbundet

Detta är andra upplagan, tredje tryckningen av »Det Osynliga« Teaterförbundets guide till kulturpolitiken.

Boken är tillkommen som ett led i Teaterförbundets arbete för att våra professionellt yrkesverksamma medlemmar ska kunna öka sina möjligheter att utveckla sin konst och kunna leva på sitt yrke. Med utgångspunkt i Jacob Hirdwalls pjäs »Det Osynliga« har vi samlat röster inom och utom förbundet som speglar den växande klyftan mellan kulturpolitikens retorik och verklighet. Här har vi koncentrerat oss på scenkonstens villkor, men behoven och problemen är lika stora inom film och media och är värda en egen skrift.

I förordet till första upplagan stod att det fanns en oro för att debatten och diskussionen kring kulturpolitiken skulle tystna. Glädjande nog har det blivit det omvända. Hösten 2008 har präglats av en aktivare kulturdebatt än på många år.

Denna andra upplaga av boken kommer ut samtidigt som kulturutredningen lägger fram sitt förslag. Det är också på andra sätt en spännande tid i kulturpolitiken.

Å ena sidan finns en ökad medvetenhet om kulturens centrala roll i ett demokratiskt samhälle och dess växande sociala och ekonomiska betydelse.

I det perspektivet är det viktigt och nödvändigt att diskutera och

ompröva kulturpolitikens mål och visioner. Samhället förändras och kulturens uppgift är att ligga i framkant, både till sitt innehåll och till sin form. Kulturen är en grundpelare i det demokratiska samhället och måste få det ekonomiska utrymme och det respektfulla spelrum som krävs för ett kvalitativt resultat.

Å andra sidan känner sig kulturlivet och inte minst de professionellt yrkesverksamma inom denna – hårt trängda. Urholkade anslag i kombination med förändringar utanför kulturområdet, bland annat genom nya A-kasseregler, gör att villkoren för den professionella kulturen allvarligt har försämrats. Det slår inte bara mot villkoren för de yrkesverksamma utan hotar också bredden, mångfalden, tillgängligheten och kvalitén.

Kulturen är ingen krisbransch. Publiken växer och det produceras mycket bra konst och kultur runt om i landet. Det är i stället kulturpolitiken som är i kris! Det går inte att komma ifrån att kulturpolitik också handlar om pengar. Under de senaste åren har det skett en kraftig urholkning av anslagen både till institutioner och till det fria kulturlivet. Det krävs en framåtsyftande politik som förutsätter att man kan fylla de hål som uppstått. Det krävs kort sagt en reparationsplan.

Kulturpolitiken handlar också om att alla de professionellt yrkesverksamma som genom ett starkt engagemang skärper och bär upp den kultur som publiken möter genom dåliga villkor blir kulturlivets största sponsorer.

Synen på de professionellt yrkesverksamma måste förändras. Det är en viktig början på en ny kulturpolitik: När Teaterförbundet bildades 1894, var det de resande teatersällskapens tid och utropet ljud: »Ta in tvätten – skådespelarna kommer«. Går vi ännu längre tillbaks hamnar vi på Västgötalagens tid: »Lekare ligge ogill«. Jag möter många medlemmar som vittnar om en syn på dem som lata, självuppfyllande bidragstagare – så kan det inte fortsätta!

I debatten ställs ibland frågan om ur vems perspektiv kulturpolitiken skall ses, medborgarnas eller kulturlivets. Detta är i grunden en felaktig motsättning. En konstruktion som man sällan hör på andra politikområden. En fungerande skolpolitik är bra för både lärare och

elever liksom en bra sjukvård är beroende av en professionell personal. Bilden av att medborgarna vill ha rolig, billig konst och att konstnärerna vill vara svarta, svåra och otillgängliga är grotesk. All konst förutsätter en publik, men all publik har rätt till en konst som står på egna ben och ofta är oväntad och överraskande.

En av de skribenter som medverkar i denna bok, teaterkritikern och författaren Leif Zern, skrev för något år sedan i Dagens Nyheter: »Det mesta talar för att den borgerliga alliansens kulturpolitik slutar i en kalldusch (för teatrarnas del). Ideologin ligger ju fastlagd – staten skall göra så lite som möjligt. (-) Mitt huvudtips är att alliansen förlorar nästa val på en fråga som verkar ofarlig.«

Frågan om konst och kultur är inte ofarlig – den debatt som nu kommit igång kring den framtida kulturpolitiken visar att han har rätt!

Läs boken – och förena nytta med nöje!

Stockholm i januari 2009